

Rok akademicki:

2014/15

Jednostka prowadząca:

Instytut Historii Sztuki i Kultury WHiDK

Kierunek:

Historia sztuki

Poziom:

studia drugiego stopnia (magisterskie uzupełniające), stacjonarne

Nazwa przedmiotu:

Zajęcia fakultatywne

Nazwa szczegółowa przedmiotu:

Urbanistyka średniowieczna na ziemiach piastowskich

Język:

PL

Typ przedmiotu:

przedmiot wybieralny

Przedmiot obieralny:

tak

Rok studiów, semestr:

rok II, semestr zimowy

Wymiar:

zajęcia: 30 godz.

Punkty ECTS:

zajęcia: 2

Forma zaliczenia:

zajęcia: zaliczenie bez oceny

Prowadzący:

wykład: dr hab. Bogusław Krasnowolski, prof. UPJPII;

Koordinator sylabusu:

dr hab. Bogusław Krasnowolski, prof. UPJPII

Sylabus dostępny w ramach:

- [Zajęcia fakultatywne](#) [na kierunku:] [Historia sztuki](#) (Hsz), studia pierwszego stopnia (licencjackie), stacjonarne, I rok, semestr zimowy
  - [prowadzący wykład:0h//0ECTS]: dr hab. Bogusław Krasnowolski, prof. UPJPII;
- [Zajęcia fakultatywne](#) [na kierunku:] [Historia sztuki](#) (Hsz), studia pierwszego stopnia (licencjackie), stacjonarne, II rok, semestr zimowy
  - [prowadzący wykład:0h//0ECTS]: dr hab. Bogusław Krasnowolski, prof. UPJPII;
- [Zajęcia fakultatywne](#) [na kierunku:] [Historia sztuki](#) (Hsz), studia pierwszego stopnia (licencjackie),

stacjonarne, III rok, semestr zimowy

- [prowadzący wykład:0h//0ECTS]: dr hab. Bogusław Krasnowolski, prof. UPJPII;
- [Zajęcia fakultatywne](#) [na kierunku:] [Historia sztuki](#) (Hsz), studia drugiego stopnia (magisterskie uzupełniające), stacjonarne, I rok, semestr zimowy
  - [prowadzący wykład:0h//0ECTS]: dr hab. Bogusław Krasnowolski, prof. UPJPII;
- [Zajęcia fakultatywne](#) [na kierunku:] [Historia sztuki](#) (Hsz), studia drugiego stopnia (magisterskie uzupełniające), stacjonarne, II rok, semestr zimowy
  - [prowadzący wykład:0h//0ECTS]: dr hab. Bogusław Krasnowolski, prof. UPJPII;
- [Zajęcia fakultatywne](#) [na kierunku:] [Ochrona dóbr kultury](#) (Odk), studia pierwszego stopnia (licencjackie), stacjonarne, II rok, semestr zimowy
  - [prowadzący wykład:0h//0ECTS]: dr hab. Bogusław Krasnowolski, prof. UPJPII;
- [Zajęcia fakultatywne](#) [na kierunku:] [Ochrona dóbr kultury](#) (Odk), studia pierwszego stopnia (licencjackie), stacjonarne, III rok, semestr zimowy
  - [prowadzący wykład:0h//0ECTS]: dr hab. Bogusław Krasnowolski, prof. UPJPII;

Wymagania wstępne:

Znajomość historii powszechnej i polskiej w zakresie przewidzianym w programie szkoły średniej

Cele:

Uzmysłowienie skali zagadnienia i jego rangi w badaniach nad średniowieczną kulturą ziem piastowskich; nauczanie metod badań urbanistycznych

Treści kształcenia:

- T.1 - Analizy urbanistyczne jako niedoceniany aspekt badań naukowych nad historią i programami miast.
- T.2 - Plan urbanistyczny jako dzieło sztuki.
- T.3 - Stan badań nad urbanizacją ziem piastowskich w średniowieczu.
- T.4 - Pojęcie i charakterystyka źródeł: pisanych, geologicznych, architektonicznych, karto-graficznych, planistycznych, ikonograficznych.
- T.5 - Metodologia badań urbanistycznych; metoda analiz przestrzennych.
- T.6 - Średniowiecze jako epoka miast; wpływ prawa miejskiego na programy miast i rozwiązania urbanistyczne; ogólna charakterystyka urbanizacji średniowiecznej Europy.
- T.7 - Problem miast na ziemiach piastowskich przed kolonizacją na prawie niemieckim.
- T.8 - Rola kolonizacji na prawie niemieckim a ewenement Środkowej Europy: dominacja regularnych układów urbanistycznych (i wiejskich – ruralistycznych) nad nieregularnymi; przyczyny i konsekwencje zjawiska.
- T.9 - Zasady wytyczania regularnych układów miejskich i wiejskich; rola oraz systemy miar długości i powierzchni; Czy tylko użyteczność? - miara jako źródło piękna.
- T.10 - Etapy urbanizacji ziem piastowskich w poszczególnych regionach (dzielnicach):

- a) rola Śląska począwszy od doby Henryka Brodatego (1201-1238) i jego następców; analiza wybranych, lokacyjnych układów urbanistycznych: Środa Śląska, Wrocław, Świdnica, Legnica;
- b) rola Małopolski, zwłaszcza w dobie Bolesława Wstydlwego (1243-1279) i Kazimierza Wielkiego (1333-1370); analiza wybranych układów urbanistycznych: Kraków lokacyjny 1257 r., Okół, krakowski Kazimierz, Kleparz (problematyka krakowska omawiana w terenie), Bochnia, Sandomierz, Wieliczka, Stary i Nowy Sącz;
- c) urbanizacja ziem ruskich Korony za Kazimierza Wielkiego (Lwów, Kamieniec Podolski);
- d) Wielkopolska; przykłady: Poznań, Kalisz;
- e) Mazowsze (Warszawa);
- f) Ziemie zakonu krzyżackiego: Chełmno, Elbląg, Gdańsk oraz Pomorze Zachodnie;

T.11 - Typologia lokacyjnych układów urbanistycznych.

T.12 - Układ urbanistyczny a układ przestrzenny: program średniowiecznego miasta w Polsce; wypełnianie planu urbanistycznego przez zabudowę; typy architektury miejskiej:

- a) kościoły (parafialne, zakonne, szpitalne);
- b) domy i kamienice; zagospodarowanie działki siedliskowej;
- c) siedziby wójtowskie;
- d) siedziby niemieszczańskie (rycerstwa, duchownych);
- e) zabudowa użyteczności publicznej a program bloku śródmiejskiego: ratusze, kramy (w tym sukienice), budynki wag;
- f) linia obronna a fortyfikacje i ich ewolucja.

T.13 - Przedmieścia i areal rolny.

T.14 - Panorama miasta średniowiecznego na ziemiach polskich; dominanty ideowe.

T.15 - Problematyka konserwatorska: ochrona miast średniowiecznych.

Efekty kształcenia:

WIEDZA

W_1 Student poznaje terminologię związaną z przedstawioną problematyką dotyczącą urbanistyki w średniowieczu;

W_2 Student ma świadomość zachodzących przemian i koncepcji urbanistycznych i zna charakterystyczne ich przykłady.

W_3 Student potrafi wskazać cechy i ocenić znaczenie omawianych zjawisk urbanistycznych w średniowieczu.

W_4 Student rozumie problematykę urbanistyki w kontekście związków historyczno-kulturowych epoki.

Metody i narzędzia dydaktyczne:

M.1 - Wykład

M.2 - Prezentacja multimedialna

M.3 - Zajęcia terenowe (zapoznanie się z układami urbanistycznymi lokacyjnego Krakowa, Okołu, Kazimierza, Kleparza)

Sposoby sprawdzania i warunki zaliczenia:

Kolokwium - ustne sprawdzenie wiadomości w zakresie objętym wykładami, tj. znajomość procesów urbanizacyjnych na ziemiach piastowskich na tle europejskim, znajomość metod badań urbanistycznych w powyższym kontekście

Warunki zaliczenia: uczęszczanie na wykłady, pozytywny wynik kolokwium

Lektury podstawowe:

Małachowicz E., Konserwacja i rewaloryzacja architektury w zespołach i krajobrazie, Wrocław 1994;

Pasierb J. S., Ochrona zabytków sztuki kościelnej, Warszawa 1995.

Lektury uzupełniające:

Białostocki J., Historia sztuki i konserwatorstwo, [w:] Konserwator i zabytek. In memoria Jerzego Remera, red. Magdalena Gumkowska, Warszawa 1991;

Czerner O., Wartość autentyzmu w zabytkach, „Ochrona Zabytków” 1974, nr 3;

Rouba B. J., Pielęgnacja świątyni. Książka dla księży, Toruń 2000;

Tomaszewski A., Konserwatorstwo między „estetyką” i autentyzmem, „Ochrona Zabytków” 1988, nr 3;

Zasady konserwacji zabytków architektury: wybór tekstów, red. A. Michałowski, Warszawa 1974.

Uwagi: